

Universiteit krijgt fascinerend oorlogsdagboek

Met het oorlogsdagboek van zijn grootvader Felix Boon schenkt Luc Verwilghen de universiteit een interessant ego-document over de Eerste Wereldoorlog. "Dit Leuvense dagboek, in een keurig handschrift en op goed papier, vertelt heel gedetailleerd het verhaal van de Duitse bezetting van Leuven", zegt archivaris Marc Derez.

TINE BERGEN

"Ik wist dat mijn grootvader een dagboek had geschreven over zijn ervaringen in de Eerste Wereldoorlog, maar stond daar verder niet bij stil," vertelt Luc Verwilghen. "Tot mijn moeder stierf en ik het dagboek bij het opruimen van haar kasten opnieuw tegenkwam. Ik heb zelf een aantal passages gelezen, vooral omdat ik benieuwd was wat het boek allemaal over mijn familie vertelt. Maar ik besloot al gauw dat het document meer tot zijn recht zou komen als ik het in een publieke collectie zou onderbrengen." Door bemiddeling van emeritus professor Jacques Péters kwam Verwilghen bij het universiteitsarchief terecht.

"Toen de oorlog er aan kwam, begonnen heel veel mensen een dagboek", zegt archivaris Mark Derez. "Bekende voorbeelden zijn de pastoor van Dikkebus en Stijn Streuvels. Nochtans was het bijhouden van een dagboek verboden en stonden er strenge straffen op. Virginie Loveling begroef haar dagboek daarom in de tuin. Dit Leuvense dagboek, in een keurig handschrift en op goed papier, vertelt heel gedetailleerd het verhaal van de Duitse bezetting van Leuven. Je kijkt door de ogen van een jonge, welgemutste en welstellende burger die hiermee een prachtig tijdsdocument aflevert. Met 2014 en de honderdste verjaardag van het uitbreken van de oorlog in het verschiet, is er ook bijzonder veel belangstelling voor dit soort documenten."

De hel breekt los

Wijnhandelaar Felix Boon behoorde tot een vooraanstaande Leuvense familie die woonde op de terreinen van het oude augustijnenklooster tussen de Vissersstraat en de Vismarkt, waar nu onder andere het café De Blauwe Schuit gevestigd is. Derez: "Boon is 28 wanneer hij op 25 augustus 1914 zijn dagboek begint. Die dag wordt hij verplicht Duitse officieren in te kwartieren, dus stelt hij de kamer van de keukenmeid tot hun beschikking. Zelf woont hij dan in de Justus Lipsiusstraat. De stad is op dat moment al een week bezet – doorgaans waren er hier wel 10.000 Duitse soldaten." "Felix Boon schrijft in de eerste bladzijden hoe hij zich met een vriend achter 'zijn munitie' van wijn en sigaren in zijn bureau

heeft verschanst. Hij ging graag in discussie met de Duitsers en waarschuwde hen voor de forten van Antwerpen, nooit zouden ze die stad veroveren! Hij schrijft hoe de officieren boterhammen met kaas geserveerd krijgen in zijn tuin. Maar nog voor ze aan het souper kunnen beginnen, breekt de hel los: de stad wordt systematisch, pand na pand, in brand gestoken en geplunderd."

Jarenlang kan je vanuit de positie van Felix Boon volgen wat er in Leuven leeft en beweegt. Derez: "Boon was lid van de burgerwacht, actief bij het Rode Kruis en hij draaide er zijn hand niet voor om aan de Duitsers wijn te slijten. Hij stond dus vol in het Leuvense leven, zag en hoorde veel. Hij kocht kranten, dus kondigt hij met de nodige uitroepstekens in zijn dagboek de Russische Revolutie aan. In 1918 wordt de stad geconfronteerd met het terugtrekkende Duitse leger, waarbij opstandige spartakisten met de rode vaan zwaaien en de Leuvense proletaren proberen mee te krijgen. Ook dat haalt hij uiteraard aan."

"Na vier jaar had Felix Boon een dagboek ter dikte van een woordenboek bij elkaar geschreven. Hij sluit af op 10 december 1918. Een paar pagina's eerder heeft hij kunnen schrijven 'La guerre est finie!' Eindigen doet hij trouwens met een gebed, waarin hij dank zegt omdat niemand van zijn familieleden is omgekomen en geen van hun huizen is platgebrand. Hij heeft geleden, maar in vergelijking met wat anderen hebben moeten doorstaan is hij er goed vanaf gekomen, besluit hij."

Vlaamse kermis

"Zoals uit het dagboek blijkt, was mijn grootvader een bon vivant met een breed interesseveld", zegt Luc Verwilghen. "Hij was een natuurliehebber: hij ging bijvoorbeeld met de fiets in Zwitserland edelweiss plukken. Alle kunst die druiven en wijn als onderwerp had verzamelde hij en hij was een verdienstelijk amateurfotograaf. Daardoor heb ik de universiteit ook een fotoboek kunnen schenken met kiekjes die hij genomen had op de Vlaamse kermis van 1908 in het Arenbergpark."

"Het park was toen nog in handen van het huis Arenberg en het hele landgoed met inbegrip van het kasteel werd voor de gelegenheid opengesteld," vult Mark Derez

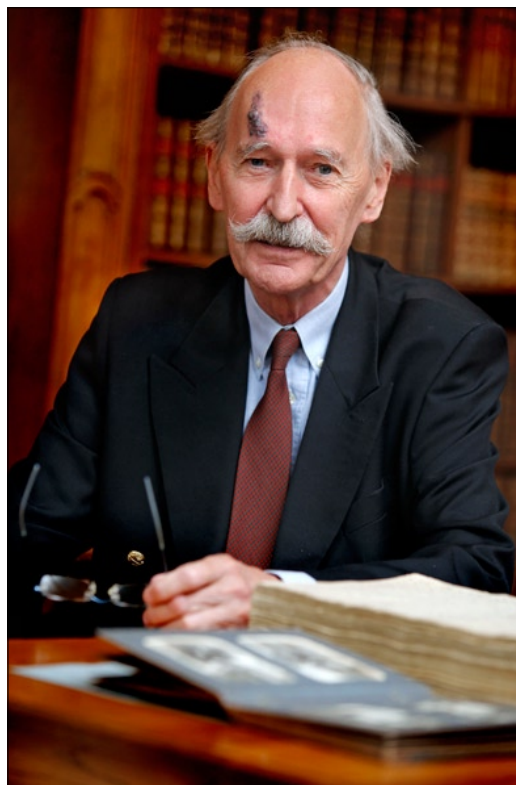
aan. "Je kan op de foto's niet alleen een turnfeest, heel veel kraampjes en studenten zien, maar even goed prominente figuren zoals de toenmalige hertog van Arenberg en professor Joris Helleputte, die behalve een vooraanstaand politicus ook zowat de huisarchitect van de universiteit was."

Franc-tireurs

Dagboek en fotoalbum sluiten nauw aan bij de bestaande collecties in het universiteitsarchief. "Het dagboek moet nu in eerste instantie grondig worden doorgenomen. Want het lezen roept ook veel vragen op," vertelt Mark Derez. "Dat begint al met de vele realia die om opheldering vragen. Er is op de eerste bladzijde bijvoorbeeld sprake van ene meneer Glazemaekers uit Aarschot: wie is dat? Even verderop heeft Felix Boon het over de fanfare die de *marche de congolais* speelt bij de intrede van een Duits regiment. Is dat werkelijk een mars of spelen ze erop los? Natuurlijk is er ook de hele militaire en politieke context van de bezetting."

"De professoren Jo Tollebeek en Tom Verschaffel en conservator Veronique Vandekerchove zijn bezig met de voorbereiding van de tentoonstelling *Mars en Minerva* in het M. Thema is de beeldvorming omtrent Leuven in 1914 én de wederwaardigheden van erfgoed en oorlog in het algemeen. Hier zal het dagboek zeker niet misstaan. Er is de laatste tijd ook nogal wat gepubliceerd over de Duitse terreur bij de inval in 1914. Bij de Universitaire Pers verscheen onlangs bijvoorbeeld een boek van Jeff Lipkes met een zeer uitvoerig relaas over de gruwel in de zogenaamde martelaarssteden. Het dagboek van Felix Boon zou voor hem een dankbare bron geweest zijn."

"Het dagboek is trouwens in de jaren twintig gebruikt door professor Fernand Mayence, de Leuvense archeoloog die internationaal de polemiek aanging met Duitse professoren over de brandstichting in Leuven en de hele schuldvraag. Volgens de Duitsers was de schuld te leggen bij de zogeheten *franc-tireurs*, sluipschutters die de Duitse troepen zouden hebben beschoten. Als vergeldingsmaatregel staken Duitse soldaten de stad in brand. Mayence weerlegde de Duitse these: de franc-tireurs hadden nooit

Luc Verwilghen, kleinzoon van Felix Boon, schenkt het dagboek van zijn grootvader aan de universiteit. (© Rob Stevens)

bestaan en de Duitsers staken de stad in brand omdat ze zoveel tegenstand op hun doortocht niet verwacht hadden, de zaken moesten vooruit gaan. Hij gebruikte onder andere het dagboek van Felix Boon om zijn beweringen te staven. Nu is iedereen het erover

eens dat het Duitse leger naakte terreur – tegen burgers en tegen erfgoed – heeft aangewend om bij hun opmars de forcing door te voeren. Die terreur zou gebruikelijk worden in de twintigste eeuw. In Leuven wierp de totale oorlog zijn schaduw vooruit."

Nast het dagboek schonk Verwilghen ook een fotoboek met kiekjes die Felix Boon maakte op de Vlaamse kermis van 1908 in het Arenbergpark. (© Rob Stevens)